

Asumispolku lähiössä – alueelle muuttaminen, kiinnittyminen ja juurtuminen

Kaisa Hynynen, Jarkko Salminen ja Liisa Häikiö

Tarkastelemme lähiössä asuvien asumispolkuja. Tulokset osoittavat, että asumispolun eri vaiheissa asukkaiden suhde alueeseen muuttuu. Asuinalueelle muutossa korostuvat arjen sujuvuus, taloudellisuus ja tuttuus, kun taas sinne kiinnittymisessä luonnon läheisyys ja yhteisöllisyys. Juurtumisvaiheessa keskeistä on, että alueeseen liitetyt myönteiset käsitykset näyttävät olevan turvattuja myös tulevaisuudessa. Tulokset tuovat uutta tietoa siitä, miten asuinalueeseen ja asumiseen liittyvät arvostukset muuttuvat yksilön asumispolulla ja siitä, miten asukkaiden yhteinen ymmärrys asuinalueesta ja asuinalueen suhde muuhun kaupunkiin muodostuu osaksi yksilöiden asumispolkuja.

Avainsanat: asumispolku, lähiö, arvostukset

DOI: <https://doi.org/10.33357/ys.131220>

Johdanto

Lähiötä voidaan pitää symbolisena kategoriana. Suomessa lähiöllä on yleensä viitattu laajasti monen eri aikakauden ja toisistaan fyysisesti eroavaan asuin-alueeseen sekä niiden asukkaisiin aina 1950-luvulta lähtien (Ilmonen, 1994, viitattu lähteessä Berger & Savolainen, 2023; Berger ym., 2024). Suomalaisessa keskustelussa lähiöllä tai ”lähiömäisyydellä” on usein tarkoitettu ulommalla kaupunkialueella sijaitsevia kerrostalovaltaisia, erityisesti 1960–70-luvuilla, rakennettuja asuinalueita (esim. Stjenberg, 2019). Tutkimuksemme aineisto on kerätty kahdesta

tätä aikakautta edustavasta vierekkäisestä lähiöstä Tampereen kaupungissa (ks. Wallin, 2023). Vastaavanlaisiin lähiöihin ja niiden kehityssuuntiin on Suomessa liitetty julkista huolta ja ennakkoluuloja. Niiden on jo varhain kritisoitu rakentuneen ”väärien arvostusten” pohjalta maisemaltaan, mittakaavaltaan ja tiheydeltään toimimattomiksi” (Berger ym., 2024, s. 24).

Aiemman tutkimuksen perusteella tiedämme, että suomalaiset eivät ole yleensä pitäneet lähiöitä asumistoiveidensa mukaisina asuinpaikkoina moniin muihin asuinalueisiin verrattuna (Junto, 2010; Kortteinen ym., 2005; Rasinkangas, 2013). Tutkimusten mukaan monet lähiöihin muuttavat ja sinne asettuvat löytävät alueelta kuitenkin asumistoiveidensa mukaisia asioita (Vilkama, 2011; Vilkama ym., 2013; Vilkama & Vaattovaara, 2015; Koistinen ym., 2017). Suomalaisiin lähiöihin liittyy myös monia kulttuuriperintöön ja eri aikakauden lähiöiden identiteettiin kytkeytyviä arvostuksia (Berger & Savolainen, 2023) ja ylpeydenaiheita (Berger ym., 2024). Julkisuudessa esiintyvät kielteiset mielikuvat ja asiantuntijoiden hallintolähtöiset kehittämisenäkemykset ovatkin usein ristiriidassa lähiöasukkaiden kokemusmaailman kanssa.

Tarkastelemme asumisvalintoja lähiössä asuvien asumispolkuja analysoimalla. Asumispolkujen analyysi lähestyy asumista asukkaiden ja kotitalouksien arkisten ratkaisujen näkökulmasta (Clapham, 2005, s. 247–252). Hyödynämme asumispolkujen analyysissä Luc Boltanskin ja Laurent Thévenot’n (1999, 2006) julkisen oikeuttamisen teoriaa aineistolähtöisesti. Asumisen julkisen oikeuttamisen keskiössä ovat asukkaiden asumiseen liittämät arvostukset (Breviglieri, 2018). Asumiseen liittyen julkisen oikeuttamisen mahdollistavat yhteiset arvot liittyvät esimerkiksi oman alueen perinteiden kunnioittamiseen, luonnon säilyttämiseen tai asukkaiden tasaveroiseen kohteluun (Eranti, 2014; Stapper & Duyvendak, 2020; Løyning, 2022). Näiden ohella asumisessa arvokasta voi olla myös oma etu ja tunnepohjaiset läheiset siteet - esimerkiksi henkilökohtaiset siteet omalle alueelle (Thévenot, 2014; Eranti, 2014).

Boltanskin ja Thévenot’n (1999, 2006) käsitteistöä on sovellettu asumisen tutkimukseen Suomessa ja kansainvälisesti. Eranti (2014) on tutkinut, mille perustalle asukkaat, asukasyhdistykset ja taloyhtiöt rakentavat poliittisen argumentaationsa vastustaessaan alueen täydennysrakentamista, ja Juvenius (2023) sitä, millaisia oikeutuksia asiantuntijat esittävät julkisesti rahoitetulle sosiaaliselle asumiselle. Meriluoto ja Kuokkanen (2022) ovat tarkastelleet, miten eri toimijat arvioivat osallistumisensa tärkeyttä asumiseen liittyvissä osallistamishankkeissa. Kansainvälisesti on tarkasteltu, miten asukkaat (Soaita, 2022), ammattilaiset ja viranhaltijat (Crawford, 2015; Crawford ym., 2020), sekä poliitikot ja journalistit (Løyning, 2022) perustelevat asuinalueiden ja asuntomarkkinoiden kehittämistä.

Tämä tutkimus luo uuden näkökulman asumisen tutkimukseen tarkastellen lähiössä asuvien ihmisten asumispolkuja ja asumiseen liittyvien henkilökohtaisten ja yhteisten arvostusten kehittymistä ajassa asumispolun eri vaiheissa. Tunnistamme asumisen kontekstuaalisuuden ja asumisvalintojen prosessuaalisuuden. Tutkimuksessa tämä merkitsee sitä, että huomioimme yksilöllisten asumisratkaisujen ohella tarkasteltavana olevan lähiön historiallisen rakentumisen, kytkeytymisen yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja yhteyden muihin asuinalueisiin sekä asukkaiden arkiset suhteet alueiden sisällä (vrt. Junnilainen, 2019).

Tutkimuksessa analysoidut asumispolut muodostuvat asuinalueelle muutosta, sinne kiinnittymisestä ja juurtumisesta. Alueelle muutto liittyy asuinpaikan valintaan, kiinnittyminen alueelle asettumiseen, ja juurtuminen toiveisiin asua alueella tulevaisuudessakin. Asumispolkujen tutkiminen luo tietoa siitä, miten lähiössä asuvien ihmisten arvostukset muuttuvat ja kehittyvät alueella asumisen myötä, kun ne muotoutuvat suhteessa asuinpaikkaan ja sosiaalisiin käytäntöihin. Asumispolkuajattelu ohjaa tarkastelemaan asumista asukkaiden ja kotitalouksien arkisten ratkaisujen näkökulmasta (Clapham, 2005, s. 247–252).

Tutkimuksemme on toteutettu osana valtakunnallista Lähiöohjelmaa (2020–2022). Ohjelman tavoitteena oli lähiöiden myönteisen kehityksen tukeminen, asuinalueiden eriytymisen vähentäminen ja sosiaalisen kestävyuden vahvistaminen käytännön kehittämisohjelmilla ja tutkimushankkeilla (Nevalainen, 2024). Tutkimus on toteutettu Peltolammilla ja Multisillassa Tampereella. Alueet edustavat tyypillisiä 60–70-luvulla rakennettuja metsälähiöitä (ks. esim. Roivainen, 1999; Stjenberg, 2019). Lähiörakentamisen huippuvuosina rakennettuihin asuinalueisiin on yleisesti kytkeytynyt julkista huolta liittyen esimerkiksi asukkaiden sosioekonomiseen asemaan sekä alueen väestönkehitykseen ja vetovoimaan. Kun tarkastelemme asumispolkuja ja asumisen muuttuvia arvostuksia asukkaiden arjen lähtökohdista, tuotamme tieteellisen tiedon ohella käytännön tietoa osallisuuden, yhteisöllisyyden ja lähiympäristön merkityksistä asuinalueiden hyvinvoinnin, kestävyuden ja elinvoimaisuuden tukemiseksi.

Arvostukset asumispoluilla

Asumisen arvostuksia on tutkittu aikaisemmin erityisesti preferenssien kautta. Preferenssien tutkimisen näkökulmasta yksilöt asettavat asuinalueet ja asumismuodot paremmuusjärjestykseen ja hahmottelevat kuvitellun ja oman etunsa mukaisen, ihanteellisen asumismuodon (Kytä ym., 2010a). Tutkimusten perusteella suomalaisten asumistoiveena on yleensä ollut omakotitalo (Junnto,

2010, s. 45) tai kantakaupungin kerrostalo (Kortteinen ym., 2005). Niiden sijaan lähiöön on havaittu liitettävän negatiivisia mielikuvia sosiaalisista ongelmista, maahanmuuttajien määrästä, epäsiisteydestä, epäviihtyisyydestä, turvattuudesta ja heikosta maineesta (Vilkama, 2011; Vilkama ym., 2013; Vilkama & Vaattovaara, 2015). Lähiöissä asuvien on kuitenkin havaittu arvostavan omaa asuinaluettaan. Esimerkiksi asumisen edullisuus, alueen tuttuus, juurtumisen mahdollisuus, naapuruussuhteet, sukulaisten läheisyys, rauhallisuus, liikenneyhteyksien ja työmatkojen sujuvuus, sekä viihtyisät pihapiirit ja lähiympäristöt lisäävät asukkaiden arvostusta asuinaluetta kohtaan (Vilkama, 2011; Vilkama ym., 2013; Vilkama & Vaattovaara, 2015).

Aikaisemmissa tutkimuksissa lähiöissä asuvien joukosta on tunnistettu erilaisia asukastyyppejä, jotka eroavat preferensseiltään ja arvostuksiltaan (Gibler & Tyvimaa, 2014; Hasu & Hirvonen, 2015; Kyttä ym., 2010b; Haltia ym., 2019). Esimerkiksi Koistisen ym. (2017) mukaan lähiössä asuu ”perhekeskeisiä sopeutujia”, ”valikoiden verkostoitujia”, ”itsenäisiä etäisyyden ottajia” ja ”aktiivisia verkostoitujia”. Lähiöistä asumista arvostavat myös esimerkiksi ”rauhallisuutta rakastavat” sekä ”penninvenyttäjät” ja ”kotikeskeiset” asukkaat (Kyttä ym., 2010a).

Tyypittelyt auttavat hahmottamaan erilaisia asumisen arvostuksia ja toiveita sekä asumisen toteutuneita muotoja. Tyypittelyt luovat kuitenkin staatitien kuvan asukkaista tietynlaisten arvostusryhmien jäseninä. Preferenssitutkimuksissa ei esimerkiksi välttämättä selvitetä vastaajan asumishistoriaa (Hasu, 2017). Preferenssit määrittyvät siten yksilöiden ominaisuuksina, sillä asumiseen liittyvää vuorovaikutusta kontekstuaalisten tekijöiden kanssa ei olla otettu huomioon. Siksi ei tiedetä, miten tyypit muuttuvat ja sekoittuvat.

Asumispolun käsite (housing pathway) auttaa tarkastelemaan asumista vuorovaikutteisena prosessina (Clapham, 2002, 2005). Asukkaat eivät näyttäydy yksinomaan rationaalisina ja arvostustensa mukaisia yksilöllisiä valintoja toteuttavina kuluttajina, vaan asumispolkujen tarkasteleminen auttaa hahmottamaan ja ymmärtämään asukkaan asumiseensa liittämää käsityksiä ja merkityksiä (Clapham, 2002, s. 64). Asumispäätökset voivat olla esimerkiksi reaktioita ympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Asumiskäyttäytymistä tarkastellessa asukkaan ja asumisen ympäristön yhteensopivuus on siten olennaista (Hasu, 2017, s. 133–134). Lapintie (2010) on esimerkiksi todennut, että muuttovalintoja tehdessään asukkaat tasapainottelevat todellisten mahdollisuuksien ja rajoitusten välimaastossa sekä pohtivat, miten oma elämä muuttuu asunnon vaihtuessa, millaiset tarpeet ovat suurimmat asumisjärjestelyissä ja millaisiin ratkaisuihin itsellä on varaa (Hasu, 2017, s. 120–121).

Ihmisten asumispolut muodostuvat yksilöllisten valintojen ja asumispäätösten, niitä muokkaavien yhteiskunnan rakenteiden, sekä kulttuuristen ja

poliittisten diskurssien vuorovaikutuksessa (Clapham, 2005; Juhila & Kröger, 2016). Asumispolun muotoutumiseen vaikuttavat muun muassa sosio-ekonominen asema, perhetilanne, asuinpaikka, ja joskus asumiseen tai muuttoon liittyvä ulkoapäin tulevia pakkotilanteita, kuten kodin menetys vuokrasuhteen päättyessä (Juhila ym., 2016). ”Kotikeskeisyys” ei siten ole yksin ihmisen ominaisuus tai preferenssi, jonka perusteella yksilö tai perhe tekee asumiseen liittyviä valintoja. Sen sijaan asumispolku saattaa kehittyä kotikeskeiseksi, kun yksilö muodostaa henkilökohtaisen suhteen asuinpaikkaansa ja tekee siitä kotinsa asuntonsa jatkeeksi.

Asumiseen liittyvät jaetut kulttuuriset normit ja arvojärjestykset määrittävät sekä ohjaavat yksittäisten ihmisten ja kotitalouksien asumiseen liittämiä arvoituksia. Normit ja arvojärjestykset ovat osa rakenteita, joiden puitteissa ihmiset tekevät asumisvalintojaan. Yksilöt kuitenkin myös neuvottelevat ja haastavat näitä arvojärjestyksiä. Thévenot’n ja Boltanskin (1999, 2006) määrittämät ”oikeuttamisen maailmat” tarjoavat juuri tällaisia jaettuja resursseja ja tunnistettavia rakenteita, joita asukkaat hyödyntävät perustellessaan valintojaan sekä neuvotellessaan siitä, millaista asumisen asuinalueella tulisi olla. Ne tarjoavat työkalun, jolla on mahdollista tarkastella sitä, ”miten ihmiset tulkitsevat, selittävät ja oikeuttavat omia tai toisten asumispolkuvalintoja tukeutumalla oletettuihin rakenteisiin” ja toisaalta, miten ”he kyseenalaistavat, vastustavat ja horjuttavat näitä rakenteita” (Raitakari & Juhila, 2016, s. 43).

Asumispolkujen tarkasteleminen asukkaiden itsensä näkökulmasta auttaa kiinnittämään huomiota arvostusten muuttumiseen ja sekoittumiseen. Esimerkiksi alueelle muuttaneesta ”penninvenyttäjistä” voi kehittyä alueelle kiinnittynyt ”kotikeskeinen”. Erilaiset arvostukset korostuvat asumispolun eri vaiheissa ja muotoutuvat suhteessa asumisen kontekstiin. Asumiskäyttämiseen voi liittyä monenlaisia syy- ja seuraussuhteita, minkä lisäksi polut harvoin muotoutuvat lineaarisesti eri elämänvaiheisiin ja ikäkategorioiden kytkeytyvän asumisura-ajattelun mukaisesti (Clapham, 2002, s. 64–65; Hasu, 2017, s. 32). Asukkaat voivat kulkea kohti omia asumistoiveitaan suoraviivaisesti ja nopeasti, mutta osa tekee asumisvalintojaan hitaammin ja epälinearisemmin. Polut voivat olla suoraviivaisia, mutkikkaita, poukkoilevia tai eteen- ja taaksepäin kulkevia (Juhila & Kröger, 2016). Poluilla siis tapahtuu erisuuntaista liikettä ja niiltä poiketaan sekä avataan uusia polkuja (Ritala-Koskinen, 2022, s. 115). Asukkaan toiveena ja tavoitteena voi olla esimerkiksi omakotitalo, mutta sitä ennen hän asuu muissa asumismuodoissa- ja ympäristöissä. Arvostukset voivat myös muuttua tai jäädä toteutumatta tavoittelemattomaksi haaveeksi, jolloin jokin muu asumismuoto- ja ympäristö tarjoaa asukkaalle arvokkaita asioita.

Lähiössä asuvien ihmisten asumispolkuja ja siellä asumisen eri vaiheissa kehittyviä arvostuksia ja toiveita ei ole aiemmin tutkittu. Asumispolun käsitettä on aiemmin hyödynnetty Suomessa muun muassa erilaisten haavoituvassa asemassa olevien ryhmien asumisen tutkimuksessa ikääntyneiden, asunnottomien (Juhila & Kröger, 2016; Sunikka, 2006; Syrjälä, 2022; Niemi & Ahola, 2017; Granfelt & Turunen, 2021; Jokinen ym., 2022), sekä maahanmuuttajien, pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden (Eskelä, 2018; Juntunen & Aloulou, 2019; Kauko & Forsberg, 2018) asumista ja sen merkitystä tarkasteltaessa. Tutkimusten mukaan näiden asukasryhmien asumisvaihtoehtoja rajoittavat kontekstuaaliset tekijät, kuten heikko taloudellinen tilanne, mutta rajoituksista huolimatta asukkaat vaikuttavat toimijoina omaan asumispolkuunsa.

Tutkimusalue, aineisto ja analyysimenetelmän kuvaus

Tarkastelemme asukkaiden asumispolkuja Peltolammin ja Multisillan asuinalueilla Etelä-Tampereella. Alueet ovat pääosin kerrostalovaltaisista metsälähiöitä 1960- ja 1970-luvuilta. Peltolammilla asuu noin 3 400 henkilöä ja Multisillalla reilu 2 300 henkilöä. Molemmilla alueilla yli puolet asutokunnista on yhden henkilön asutokuntia, kun taas yleisin asutotyyppi on kaksio. (Tampereen kaupunki, 17.5.2023) Vanhemman rakennuskannan vuoksi asumisväljyys ja asuntojen neliömäärä on kuitenkin yleensä nykyasuntoja suurempaa (Tampereen kaupunki, 2.2.2024).

Tampereen kaupunkiseudun eriytymiskehitystarkastelun (1995–2017) ja asuinalueiden suhteellisen hyvinvointi-indeksin¹ mukaan Peltolammi-Multisillan alue sijoittui vuonna 2017 pääosin alimmille hyvinvointi-indeksin tasoille (1–2). Tarkastellulla ajanjaksolla vuodesta 1995 vuoteen 2017 molemmille alueille oli tyypillistä pysyminen alimmassa tasossa tai putoaminen alimpaan tasoon. Sekä Multisillaltaan että Peltolammille syntyi myös matalamman hyvinvoinnin keskittymiä: Peltolammilla korostuivat nuorten aikuisten taloudet, kun taas Multisillalla pienituloiset lapsitaloudet ja kaupunkiseudun mittakaavassa merkittävä vieraskielisten osuus. Lisäksi molempien alueiden keskittymät osoittautuivat suhteellisen muuttoalttiiksi alueiksi (Hynynen, 2012). Peltolammi-Multisilta on jäänyt viime vuosikymmeninä vähälle kehittämiselle, mutta lähitulevaisuudessa alueelle on kaavailtu mittavia uudistuksia muun muassa asumiseen, liikennejärjestelyihin ja palveluihin, minkä myötä väestömäärään ennakoitaan selkeää lisäystä (Tampereen kaupunki, 17.11.2022).

Keräsimme tutkimusaineistomme Peltolammilla ja Multisillalla yksilöhaastatteluin touko-kesäkuussa 2021. Alueen asukkaita tavoiteltiin lehti-

¹ Indeksi perustuu työttömien ja korkeakoulutettujen osuuksiin sekä asukkaiden mediaanituloihin vuosina 1995, 2005, 2015 ja 2017. Indeksien desiileistä (1–10) käytetään nimitystä hyvinvoinnin tasot.

mainoksilla, julkisiin tiloihin jaettavilla postikorteilla, somemainoksilla ja kohtaamalla ihmisiä asuinalueella. Kaikki meille ilmoittautuneet asukkaat otettiin mukaan tutkimukseen. Haastattelut toteutimme koronatilanteen takia yhtä lukuun ottamatta puhelin- ja onlinehaastatteluina. Yhden haastattelun toteutimme englanniksi. Tutkimukseen osallistui yhteensä 31 henkilöä opiskelijoista eläkeläisiin: 20–24-vuotiaita osallistujia oli 10 henkilöä, 40–60-vuotiaita 18 henkilöä ja yli 60-vuotiaita kolme henkilöä. Naisia osallistujista oli 18 ja miehiä 13. Aikakautensa lähiöille tyypillisesti kerrostalo oli osallistujien yleisin asuntotyyppi, kun taas rivi-, omakoti- tai paritalossa asui yhdeksän henkilöä. Omistusasunnoissa asui 23 henkilöä ja vuokralla kahdeksan henkilöä. Suurin osa osallistujista oli perheellisiä tai kumppaninsa kanssa asuvia, omistamansa kerrostaloasunnon asukkaita, korkeakoulutettuja ja työssäkäyviä. Hieman suurempi osa haastateltavista asui Peltolammilla. Peilataessa aineistoa asuinalueiden sosioekonomiseen rakenteeseen voi huomata, ettemme onnistuneet tavoittamaan alueiden koko väestökirjoa. Yrityksistä huolimatta esimerkiksi maahanmuuttajien osuus jäi pieneksi. Tavoitimme kuitenkin tasaisesti asukkaita sekä Peltolammilta että Multisillasta sekä laajasti eri ikäluokkiin kuuluvia asukkaita.

Haastateltavat olivat asuneet alueella hyvin eri mittaisen ajan. Lyhimmän aikaa alueella asuneet olivat asuneet siellä noin vuoden ja pisimpään alueella asuneet yli 50 vuotta. Keskimäärin alueella oli asuttu 14–15 vuotta, mutta jotkut paluumuuttajat viittasivat haastattelussa pääosin nykyisen asumismuotonsa pituuteen. Lähes puolet haastatelluista oli vaihtanut asuntoa, asumismuotoa tai aluetta Peltolammin ja Multisillan sisällä – monet myös useampaan kertaan. Haastattelut keskittyivät yleisesti neljään teemaan: haastateltavilta kysyttiin heidän asumishistoriaansa ja kokemuksista nykyisestä asuinalueesta, arjen rakentumisesta ja sosiaalisista verkostoista asuinalueella ja sen ulkopuolella, osallistumisesta asuinalueen kehittämiseen ja toiveita sen tulevaisuudesta, sekä kestävyiden teemoista suhteessa asuinalueeseen ja omaan arkeen

Asumispolkujen tunnistamiseksi keskityimme aineistokohtiin, joissa haastateltavat kuvasivat asumishistoriaansa, alueelle kiinnittymistään ja toiveitaan asuinalueen tulevaisuudesta. Tulkitsimme näiden vaiheiden kuvaavan asukkaiden jakamaa käsitystä asumispolusta ja sen eri vaiheista.

Asumispolkujen analyysissä Luc Boltanskin ja Laurent Thévenot'n ajattelu auttoi meitä tarkastelemaan, millaisiin moninlaisiin arvoihin sekä arvostuksiin asukkaat sitoutuvat ja miten he perustelevat valintojaan. Asumispreferenssitutkimus osoittaa, että ihmiset asettavat asuinpaikkaan ja -muotoon liittyviä vaihtoehtoja arvojärjestykseen ja tekevät niiden joukosta itselle

sopivia omia päämääriä kohti vieviä valintoja. Thévenot'n (2014) mukaan tällainen omien päämäärien ja "oman edun" tavoittelu on vain yksi arvo. Kun tässä artikkelissa huomiota kiinnitetään asuinalueen valinnan lisäksi sinne kiinnittymiseen ja juurtumiseen, havaitaan, että asukkaille tärkeitä ovat myös läheiset henkilökohtaiset tunnesidokset tuttuun asuinympäristöön ja toisaalta "yhteinen hyvä" eli jaetut arvot asuinalueella (Eranti, 2014, ks. Boltanski & Thévenot 1999, 2006; Thévenot, 2014). Yhteisesti jaetut arvot jäsentyvät Boltanskin ja Thévenot'n mukaan seitsemäksi teemalliseksi oikeuttamisen maailmaksi, joihin kuuluu teollisuuden, inspiraation, kodin, maineen, kansalaisuuden, markkinoiden ja ekologian maailmat (ks. Thévenot ym., 2000). Näistä jokainen sisältää omanlaisiaan arvostuksia, jotka kytkeytyvät aiempaan tutkimukseen. Esimerkiksi kansalaisuuden maailma liittyy tasavertaiseen mahdollisuuteen asua alueella (Stapper & Duyvendak, 2020; Løyning, 2022; Juvenius, 2023), markkinoiden maailma asuntojen hinnan nousun varmistamiseen (Eranti, 2014; Juvenius, 2023), kodin maailma alueen omaleimaisuuden ja perinteiden säilyttämiseen (Crawford, ym., 2020; Eranti, 2014) sekä teollisuuden maailma alueen ja asuntojen teknisestä kunnossapidosta huolehtimiseen (Eranti, 2014; Crawford, 2015; Meriluoto & Kuokkanen, 2022; Løyning, 2022).

Toteutimme aineiston analyysin kahdessa vaiheessa, ja hyödynsimme jäsenyksessä Atlas.ti -ohjelmaa. Jäsensimme ensimmäisessä vaiheessa aineiston systemaattisesti teemallisten oikeuttamisen maailmojen alle sen mukaan, millaisia jaettuja arvostuksia tunnistimme asukkaiden arjen kertomuksista. Hyödynsimme maailmoja analyttisenä työkaluna, mutta nimesimme tunnistamamme arvostukset aineistolähtöisesti. Teollisuuden maailman alle jäsensimme asukkaiden arjen sujuvuuteen ja palveluiden saavutettavuuteen liittyvät tekijät, inspiraation maailman alle tutkimuksen kohteena olevien alueiden ympäristöjen ainutlaatuisuuteen ja kokemuksellisuuteen liittyvät tekijät, kodin maailman alle asuinalueeseen ja yhteisöihin kytkeytyvät perinteet ja historian, maineen maailman alle ulkoapäin liitetyt mielipiteet ja julkisuuden, kansalaisuuden maailman alle arjen kautta rakentuvan yhteisöllisyyden ja kylämäisyyden, markkinoiden maailman alle asukkaiden oman taloudellisen tilanteen sekä ekologian maailman alle asuinalueen luontoympäristön ja sen kestävyys. Erotimme aineistosta myös ne kohdat, joissa asukkaat – oikeuttamisen maailmoihin vetoamisen sijaan – perustelivat lähiössä asumistaan paikkaan kytkeytyvien henkilökohtaisten suhteiden tärkeydellä.

Analyysin seuraavassa vaiheessa sijoitimme nämä aineistosta tunnistetut arvostukset asumispolulle eli alueelle muuton, kiinnittymisen ja juurtumisen mukaan. Sijoittelusta käy ilmi, kuinka jaetut arvostukset korostuvat ja kytkeytyvät toisiinsa asumispolun eri vaiheissa. Olemme kuvanneet analyysin

TAULUKKO 1 Arvostusten jäsentymisen aineistossa ja niiden sijoittuminen asumispolulle

ARVOSTUKSET		ARVOSTUSTEN SIOJITTUMINEN ASUMISPOLULLE		
OIKEUTTAMISEN MAAILMAT	JÄSENTYMINEN AINEISTOSSA	MUUTTO	KIINNITTYMINEN	JUURTUMINEN
TEOLLISUUS	<i>arjen sujuvuus ja palveluiden saavutettavuus</i>	X		X
INSPIRAATIO	<i>ympäristön ainutlaatuisuus ja kokemuksellisuus</i>		X	
KOTI	<i>asuinalueeseen ja yhteisöihin kytkeytyvät perinteet ja historia</i>		X	
MAINE	<i>ulkoapäin tulevat mielipiteet ja julkisuus</i>			
KANSALAISUUS	<i>arjen kautta rakentuva yhteisöllisyys ja kylämäisyys</i>		X	X
MARKKINAT	<i>oma taloudellinen tilanne</i>	X		
EKOLOGIA	<i>asuinalueen luontoympäristö ja sen kestävyys</i>		X	X
HENKILÖKOHTAISET LÄHEISET SUHTEET	<i>henkilökohtaiset sosiaaliset suhteet ja suhde alueeseen</i>	X	X	

molemmat vaiheet Taulukossa 1, jossa esittelemme vasemmassa reunassa teoriasta nousevat maailmat ja arvostusten jäsentymisen aineistossa. Taulukon 1 oikealla puolella kuvaamme näiden arvostusten sijoittumista asumispolulla. Huomioitavaa on, että esimerkiksi ulkoapäin tulevat mielipiteet ja asuinalueeseen kytkeytyvä julkisuus eivät vaikuttaneet oleellisesti asukkaiden muuttovalintoihin tai kiinnittymiseen missään asumispolun vaiheessa, vaikkakin näistä oltiin tietoisia.

Esitämme tulokset kolmessa osiossa: mitä asukkaat arvostivat alueelle muuttaessa, mitä he arvostivat alueelle kiinnittyessä ja miten he kuvasivat alueelle juurtumisen edellytyksiä.

Alueelle muutto: ”Tää on riittävän lähellä keskustaa mutta riittävän etäällä keskustasta.”

Asuinalueelle muutossa korostuivat arjen sujuvuus, taloudelliset tekijät ja tuttuus. Asukkaiden muuttoon vaikuttivat monenlaiset eri syyt etsityn asunon ominaisuuksista ja asuinalueen kaupunkirakenteellisesta sijainnista aina henkilökohtaisiin, jo olemassa oleviin, suhteisiin. Haastattelemamme asukkaat Peltolammilla ja Multisillassa kuvasivat muuttotaustojaan muun muassa ”onnelliseksi sattumien yhteissummaksi”, ja he muistelivat, kuinka ensin ”kierreltiin ja kateltiin”. Selkeä enemmistö asukkaista kuvasi kuitenkin tehneensä harkitun valinnan asuinalueensa tai asuntonsa suhteen esimerkiksi kertomalla, kuinka ”muutin miehen perässä ja se asu tässä” tai heidän muuttonsa oli tapahtunut jo aiemmin perheen mukana. Vain muutama asukas kertoi asuinpaikan valinnan olleen ”puhdas olosuhteiden pakko” tai väliaikainen ratkaisu.

Asukkaat kuvasivat asumisvalintaa useimmiten kulkuyhteyksien ja sijainnin kautta. Vaikka kaikki arjen palvelut eivät välttämättä sijainneet omalla asuinalueella, asukkaat kokivat bussi- ja autoyhteydet sekä liikennereitit eri suuntiin tärkeiksi valintaan vaikuttaviksi tekijöiksi erityisesti työmatkan sekä arjen sujuvuuden kannalta. Kuten useampi haastateltava mainitsi, ”tää on aivan loistavalla paikalla” ja ”on järkevän matkan päästä keskustasta”. Asumismuotoon ja sijaintiin liittyvät tekijät olivat usein yhteen kietoutuneet, kuten seuraava haastateltava kuvasi:

”(...) oikeestaan ratkaseva tekijä oli tämä sijainti sitten kun me sieltä laman kourissa kun kärvisteltiin ison asuntolainan ja pienentyvien tulojen. Ne oli semmoset jotka vaikutti siihen että me muutettiin tänne kerrostaloon (--). Ja tämä sijainti oli yks varmaan se ensimmäinen tärkein syy.”

Mies, asunut alueella 27 v.

Taloudelliset tekijät vaikuttivat siis osaltaan asumismuodon valintaan: joillekin se oli olosuhteiden määrittämää ja useille järkevä valinta asumispolulla. Vaikka useampi haastateltava kuvasi ”hinnalla olleen merkitystä”, asukkaat perustelivat tietyn asunnon tai sijainnin valintaa myös tilantunnulla, väljyydellä sekä itselle sopivimmalla asumismuodolla:

”Et, ehdottomasti sijainti ja sitte, tosiaan se, uudisrakennus sillon et se osu sitten meidän hintaan.”

Nainen, asunut alueella 23 v.

Haastateltavat perustelivat muuttoaan merkittävässä määrin myös *tuttuuden* kautta. Useilla haastateltavilla oli jo menneisyydessä syntynyt yhteys alueeseen eli asuinalue tuntui jo lapsena ”omalta” tai asuinalueeseen oli sukulais- tai muiden suhteiden kautta syntynyt sosiaalinen kiinnike:

”Mun isovanhemmat on asunu tällä (--) alueella, ja nyt äiti asuu (--), niin itsenkin sitten kun muutin omilleni opiskelemaan, niin muutin sitten tohon (--) opiskelija-asuntoihin. Sit ostin oman asunnon (--), sit ku oli valmistunu, ja sitten muutettiin miehen kanssa taas tähän, (--) ku tässä oli enemmän rivitaloja niin vähän isompaa.”

Nainen, asunut alueella 10 v.

Tuttuus ja kustannustehokkuus kietoutuivat yhteen esimerkiksi silloin, kun sukulaisen asuntoon muuttaminen katsottiin halvemmaksi tai iäkkään sukulaisen asunnon ostoa suunniteltiin samalta alueelta. Joissakin tarinoissa asuinalueelle oli muutettu perheen mukana jo hyvin nuorena, ja jotkut haastateltavista olivat myös päätyneet palaamaan alueelle myöhemmällä iällä:

”Mä mietin kyllä kaks kertaa että haluanko mä tosiaan siihen, että tää ympyrä sulkeutuu nyt että muutetaan tänne takasin. Mutta mun mies tähän alueeseen sillon jo tykästy aikoinaan, kun mä asuin vielä tuolla vanhempieni kodissa (...).”

Nainen, asunut alueella vuoden

Asumisen hinta ja arjen sujuvuus ovat siis tärkeitä järkisyitä alueen valitsemiselle ja sinne muuttamiselle. Muuttovalintaan kytkeytyy yhtä lailla alueeseen liittyvä *tuttuuden tunne*. Nämä havainnot mukailevat aiempaa tutkimusta (Vilkama, 2011; Vilkama ym., 2013; Vilkama & Vaattovaara, 2015) ja esimerkiksi kyselytutkimuksia Helsingissä (Keskinen & Ahola, 24.5.2021). Tutkimuksemme mukaan asumismuotoon, asuinalueeseen ja asukkaan elämäntilanteeseen liittyvät tekijät kietoutuvat yhteen asukkaiden puheessa. Asuinpaikan valin-

taa ja sinne muuttoa seuraa alueelle kiinnittyminen, kun asukkaat alkavat tehdä alueesta omaansa, jolloin myös asumiseen liittyvät arvot kehittyvät.

Alueelle kiinnittyminen: ”Täs on kaikki, mitä ihminen tarvitsee.”

Asukkaat perustelivat alueelle kiinnittymistä luonnon läheisyydellä, monitasoisella yhteisöllisyydellä ja kylämaisyydellä. Yhteisöllisyys ei ole kuitenkaan aina yksiselitteistä ja sen muodostamiseen voi liittyä jännitteitä ja erontekoja (kts. Puumala, 2023). Päällimmäisenä asukkaiden tarinoissa korostui tyytyväisyys nykyisyyteen, vaikka asukkaat tunnistivat alueella useita negatiivisinakin pidettyjä elementtejä, kuten häiriökäyttäytymistä. Näitä pidettiin kuitenkin kaikkia asuinalueita koskevinä ilmiöinä. Lähiöihin ulkoapäin liitetyjä käsitteitä turvattomuudesta ja huono-osaisuudesta asukkaat eivät tunnistaneet, tai ainakaan niitä ei pidetty omaa elämää läheisesti koskettavina tai omaan kiinnittymiseen vaikuttavina ilmiöinä. (vrt. Pinkster, 2012; kts. Vilkama, 2011).

Yksi keskeisimmistä asukkaiden alueelle kiinnittymistä tukevista elementeistä oli luonnon ja luontoympäristön merkitys. Luontoympäristön merkitys asumisviihtyvyydelle on aiemmin tunnistettu useissa tutkimuksissa (esim. Asikainen, 2011; Strandell, 2017; Haltia ym., 2019). Asukkaat perustelivat kiinnittymistään muun muassa kuvauksilla metsäluonnosta ja rannasta sekä arjen tärkeistä reiteistä ja paikoista. Luonto on ”kädenojennuksen päässä” ja ”ei näy naapuritaloyhtiön ikkunaa vastapäätä, vaan siin on tosiaan luonto välissä”. Tärkeiksi määrittyivät ympäristön ainutlaatuisuus ja kokemuksellisuus, kun asukkaat kuvasivat luonnon tuottamaa hyvinvointia, luonnonympäristössä havainnoimaansa elämää sekä vuodenaikojen kiertoa. He kokivat myös luontoympäristöön kytkeytyvät perinteet ja historian tärkeiksi, kuten eräs alueella pitkään asunut kuvasi:

”(...) kymmenkunta vuotta sitte tänne alettiin tuoda lampaita tohon lähistölle. Siellä on Rukkamäen 200-vuotias arvonniitty (...) niin ollu mukava käydä katsomas lampaita aina kesällä.”

Nainen, asunut alueella 50 v.

Järjestys ja perinteet kytkeytyivät kuvauksissa yhteen myös yhteisöllisyyden, huolenpidon ja yhteisen hyvän kanssa. Asukkaat puhuivat välillä kotiseudusta, pienestä kylästä (vrt. Junnilainen, 2019), ja he kuvasivat, kuinka ”pidetään omia puolia ja toisistamme huolta” ja miten ”täällä voi jutella ihan ventovieraidenkin kanssa”. Asuinalueiden toistaiseksi vähäinen ulkoapäin tullut kehittäminen näytti tuottaneen asukkaiden mielestä myös pysyvyyttä, rauhaa ja sisäistä yhteisöllisyyttä, jota oli toteutettu asukkaiden omista tarpeista ja

resursseista käsin. Pienuus ja keskeneräisyys kääntyi positiiviseksi, kuten eräs haastateltava kuvasi:

"Hyviä puolia on sellanen tuttavallisuus ja se että, palveluntuottajat tuntee asiakkaansa esimerkiksi, jos mä mietin sitä, ostaria mikä on jonkinlainen kohtaamispaikka. Sitten muita hyviä puolia on, varmaan sillai että (--) on mukavasti vähän sillai rempallaan."

Mies, asunut alueella 10 v.

Tuttuutta oli eri tasoista: jotkut kuvasivat, miten vasta hiljattain oli päässyt mukaan taloyhteisöön, kun toiset kuvailivat erilaisia yhteisöllisyyden rutineja, kuten talkoita ja harrasteporukoita. Asukkaat kokivat erityisesti taloyhtiöiden ja paikallisyhteisöjen roolien olleen merkittäviä arjen yhteisöllisyyden rakentamisessa:

"Meidän taloyhtiössä, no, meilläki on kaikkee WhatsAppi-ryhmiä sun muita, et mä en ehkä ite oo niissä kaikista aktiivisin, mut et se on tosi kiva, et siel on kaikkee toimintaa, et meil on joku neulomiskerhoki ja sitte tuolla aina välillä jossain kodassa porukka käy grillilemassa. Et se on ihan kiva, et tarjotaan sellasia yhteisöllisiä puuhasteluja ihmisille."

Nainen, asunut alueella 10 v.

Haastattelemiemme asukkaiden näkökulmasta alueen asukkaiden tuttuus ja sisäinen yhteisöllisyys olivat etuja asuinalueelle kiinnittymisessä. Satunnaisesti tai järjestetysti muodostuneet suhteet loivat merkityksiä ja kiinnittivät ihmisiä alueelle (Puumala, 2023). Yhteisöllisyyttä syntyi ja tehtiin myös paikkoihin kytkeytyvien merkitysten kautta. Asukkaat kuvasivat usein luontoympäristöön sijoittuvaa ja ympäristön huolenpitoon kytkeytyvää yhteisöllisyyttä ja sen erilaisia ilmentymiä:

"Ja ku sinne on tehty niitä polkuja, ja (--) yhteisö pitää mun mielestä tosi hyvin puhtaana niitä. Ja sit esimerkiksi joulun aikaan, ku käytiin vaunulenkillä, niin sinne on tehty semmonen tonttupolku, että pysty sitten pienenkin lapsen kans kätteleen niitä tonttuja sieltä metsästä. Mä tiedän että tää (--) yhteisö pitää siitä ite huolta, koska seuraan (--) Facebookia ja siellä aina haetaan ihmisiä, et nyt siivoillaan ympäristöö ja ylläpidetään tonttupolkua ja tämösiä. Niin mun mielestä semmonen toimii todella hyvin. Et se on kiva että vaikka tässä asutaan aika lailla tämmösessä kerrostalolähiössä, niin silti meillä on noita luontopolkuja, mitkä on hyvässä kunnossa ja missä ihmiset paljon käy."

Nainen, asunut alueella 5 v.

Tulkintamme mukaan ihminen kiinnittyy asuinalueelleen, kun hän löytää sieltä itselleen merkityksellisiä asioita, ympäristöjä ja yhteenkuuluvuutta. Asukkaiden kiinnittymistä edesauttavat erityisesti luontoympäristö ja sen tarjoamat hyvinvointitekijät, ympäristöön kiinnittyvät rutiinit ja niiden tarjoama kokemuksellisuus. Asukkaiden omista tarpeista ja resursseista syntyneet yhteisöllisyyden eri muodot kiinnittävät myös muita asukkaita osaksi yhteisöjä, kun merkityksellisistä tekijöistä pidetään yhdessä huolta. Näiden myötä suhde asuinalueeseen syvenee ja mahdollistaa alueelle juurtumista – kun alueelta ei haluta muuttaa pois.

Alueelle juurtuminen: ”Tää on nii jotenki tullu rakkaaks.”

Haastatellut näkivät itsensä asumassa asuinalueellaan tulevaisuudessakin, ja harvalla oli suunnitelmana muuttaa pois. Kuvitelluissa poismuuttoskenaarioissa esiintyivät lähinnä ulkoapäin tulevat muutokset, kuten mahdollinen asuntojen kallistuminen, vuokra-asuntojen poistuminen, työpaikan siirtyminen kauas, liiallinen täydennysrakentaminen tai ongelmien syntyminen taloyhtiön asukkaiden välille.

Asukkaat kokivat juurtumisen edellyttävän alueen nykyisyyden ja tulevaisuuden visioiden vuoropuhelua: alueen tunnustamista ja tasa-arvoista kohtelua suhteessa kaupungin muihin asuinalueisiin, alueen kehittämistä pitkällä aikavälillä sekä luontoarvojen tunnustamista ja säilyttämistä. Asukkaat olivat turhautuneita siihen, että heidän asuinalueensa oli suhteessa muihin alueisiin ”jääny jollekin väärälle vuosikymmenelle” tai ”taantunut”. Asuinalueita tulisi heidän mukaansa kohdella reilusti niin, että ”koko asuinalueen olemassaolo hyväksyttäis”. Haastatellut toivoivat oman asuinalueensa kehittämisen toteutuvan tasaveroisena muiden alueiden kanssa, kuten seuraavassa koirapuiston esimerkissä:

”Tänne ei oo saatu vielä ensimmäistäkään. Olikohan jossain Villilän suunnalla vai missä, Raholan suunnalla, et oli kaupunki budjetoitu x euroa sen koirapuiston peruskorjaukseen. Vähän särähti silmään sillä kohtaa, että täh, niitä jo peruskorjataan tuolla ja tänne ei oo saatu vielä ensimmäistäkään aikaseks.”

Mies, asunut alueella 31 v.

Asukkaiden konkreettiset kehittämistoiveet kytkeytyivät ensisijaisesti arjen toimivuuteen ja erilaisiin viihtyvyystekijöihin. Haastateltavien mukaan alueen pitää kehittyä ihmisten tarpeiden mukana. Asuinalueille toivottiin ”ylläpitoparannuksia” ja huolenpitoa, kuten panostuksia liikenne- ja rakennuksiin,

valaistukseen, katujen kunnossapitoon, siisteyteen, liikenneturvallisuuteen ja turvalliseen liikkumiseen metsäreiteillä. Osa haastatelluista toivoi ikään-tymisen aiheuttamien erityistarpeiden, kuten palveluiden helpon saavutettavuuden, huomioimista alueen kehittämisessä. Osa asukkaista suunnitteli siis jäävänsä alueelle vanhuuteensa asti, moni koko loppuelämäksi.

Jotta asuinalueiden kehittäminen tukisi nykyisten asukkaiden alueelle jäämistä ja juurtumista, he odottivat kaupungilta konkretiaa, kokonaisuuden huomioimista ja pitkäjänteistä työtä. Asukkaat toivoivat, ettei kaupungin kehitystoiminta olisi tulevaisuudessa esimerkiksi enää projektinomaista ja ulkopäin tulevaa:

"Et kyl sen pitäis olla orgaanisempaa, lähtee paikallisista voimista liikkeelle ja vähän sparrata paikallisia tekeen enemmän."

Mies, asunut alueella 19 v.

Kokemus vähäisistä vaikutusmahdollisuuksista näkyi toisaalta asukkaiden omaehtoisena toimijuutena asuinalueellaan. Osallisuus muodostui vastavoimana sekä alueen maineelle että asukkaiden ulkopuolisuuden kokemukselle kaupunkikehityksestä (kts. Lehtonen, 2023).

Tampereen kaupungin suunnittelemissa kehittämistoimilla ja eteläisen aluekeskuksen muodostamisella tavoitellaan tulevaisuudessa Peltolammin ja Multisillan asuinalueiden väestömäärän selkeää lisäystä (Tampereen kaupunki, 18.6.2021). Haastatellut näkivät suunniteltujen kehittämistoimien hyötyinä muun muassa elävyyden lisääntymisen "ettei tästä tulis mikään nukkumalähiö" ja mahdollisen oman asunnon arvonnousun alueen kasvavan houkuttelevuuden myötä. Moni haastatelluista näki uusien asukkaiden olevan tervetulleita ja tarpeellisia erityisesti asuinalueiden tulevaisuutta ajatellen, kuten eräs asukas visioi:

"Et kaikenikäiset ihmiset viihtyis tääl, et näkis sitä kaikellaist elämää ympäril."

Nainen, asunut alueella 16 v.

Asukkaiden tarpeet ja toiveet saattavat kuitenkin joskus olla ristiriidassa kaupungin hallinnon visioiden kanssa. Haastattelemiemme asukkaiden mukaan alueelle juurtuminen ja nykyisten asukkaiden suhteen syventymisen edellyttävät nykyisyyden kunnioittamista. Asukkaat korostivat erityisesti luontoarvojen tärkeyttä kehittämistoimenpiteitä suunniteltaessa. Asukkaiden mukaan alueen luontoa ja omaleimaista henkeä tulee kunnioittaa, kuten eräs asukas esitti:

”Säilyttäisin alueen sellasena, ku se alun perin on suunniteltu eli kun se on suunniteltu tollaseks, ku se on ollu”.

Nainen, asunut alueella 50 v.

Asukkaat kantoivat huolta, että jokainen ”metsäpläntti pistetään asunnoks”. Asuinalueen metsiin ja luontoympäristöihin koettiin vahvaa omistajuutta, ja niitä pyrittiin varjelemaan. Kuten eräs haastateltava ilmaisi, ”meiän takametsään ei saa koskee”. Jotkut tehdyt kehittämistoimet olivat aiheuttaneet jo suoranaista häitää meluntorjuntaan ja asumisviihtyvyyteen, kuten seuraavassa asukkaan kuvauksessa:

”Ja sitte jossain kohtaa tossa kaupunki kaato puita, tosta, meijän rivitalojen takaa ja sitte, täs taloyhtiössäki vielä sitte päättivät kaataa vähän puita niin se melu on joskus aika hurja ja tosiaan mitään, meluaitaesteitä ei oo mihinkään päin.”

Nainen, asunut alueella 23 v.

Tulkintamme mukaan juurtumisen ehtoja siis määrittää, ettei alueen henkeä, perintöä ja sen lähiluontoa muuteta piirteiltään nykyisiltä asukkailta tunnistamattomaksi pitkälläkään aikavälillä. Toisin sanoen on huomioitava tekijät, jotka alun perin ovat edesauttaneet asukkaita kiinnittymään omalle asuinalueelle. Luontoympäristön kokemuksellisuutta ja siihen kytkeytyvää tietoa tunnistamalla ja huomioonottamalla voitaisiin vaikuttaa myös asukkaiden osallisuuden kokemukseen suunnittelussa ja päätöksenteossa (Asikainen, 2011; Sipilä ym., 2009).

Pohdinta

Tarkastelimme tässä artikkelissa ihmisten asumispolkuja kahdessa tamperelaisessa lähiössä. Olimme kiinnostuneita siitä, miten lähiössä asuvien ihmisten asuinpaikkaan kytkeytyvät arvostukset muuttuvat ja kehittyvät, kun asukkaat muuttavat ja muodostavat suhteen alueeseen, kiinnittyvät ja juurtuvat sinne.

Esitämme, että asukkaiden asumiseen liittyvät arvostukset eivät ole yksittäisten ihmisten pysyviä asumistoiveita ja tavoitteita. Sen sijaan käsitys hyvästä ja arvokkaasta asuinalueesta ja asumisesta on yhtäältä yksilön asumispolulla muuttuva sekä dynaaminen ja toisaalta asukkaiden yhteisesti jakama ymmärrys omasta asuinalueestaan. Näin tutkimus täydentää asumistutkimuksia, joissa asukkaita on usein tyypitelty tai ryhmitelty asumistoiveiden, käytöksen tai arvostusten mukaan (esim. Haltia ym., 2019; Gibler & Tyvimaa, 2014; Hasu & Hirvonen, 2015; Kyttä ym., 2010a). Yksilöiden asumisen arvostukset eivät ole ympäristöstä

irrationaalisia, vaan myös asuinpaikka vaikuttaa arvostuksiin prosessinomaisesti asumispolun eri vaiheissa.

Tutkimuksemme tuo näkyväksi arvojen muuttumisen ja yhteen kietoutumisen asumispolun eri vaiheissa asukkaiden arjen tasolla, ja sen, mitä ihmiset jaetusti arvostavat asuinalueellaan. Haastattelemiemme asukkaiden mukaan muutto asuinalueelle on toisiinsa kytkeytyvien järkisyiden, kuten arjen sujuvuuden, asumisen hinnan ja alueen tuttuuden tai sinne sijoittuvien suhteiden pohjalta tehty valinta. Alueelle kiinnittyminen mahdollistuu, kun asukas löytää sieltä itselleen merkityksellisiä asioita, ympäristöjä ja yhteisöjä. Kiinnittyminen kytkeytyy erityisesti luontoympäristöön liittyviin arvostuksiin ja asukkaiden omista tarpeista ja resursseista syntyneeseen yhteisöllisyyteen, kun merkityksellisistä tekijöistä pidetään yhdessä huolta. Asuinalueelle pidempiaikaisen juurtumisen ehtoja määrittää, ettei kiinnittymistä edesauttavia tekijöitä muuteta ulkoapäin asukkaiden tunnistamattomaksi pitkälläkään aikavälillä. Keskeisenä piirityy toive kaupunkiorganisaatiosta asuinalueita tasa-arvoisesti kohtelevana ja *kestävyyttä* mahdollistavana tahona. Artikkelin tulosten perusteella käsitys asumisen valinnoista ja hyvästä asumisesta kapeutuu, jos niitä tarkastellaan vain kuviteltujen valintatilanteiden tai staattisten tyyppitelyiden mukaan.

2000-luvulla lähiöiden kirjoa tai mahdollisuuksia koskeva tutkimus on ollut vähäistä (Ruoppila & Turtiainen, 2024). Tutkimuksemme perusteella asumispolkuajattelun ja arvostusten maailmojen hyödyntäminen asuinalueiden historiallisen rakentumisen ja potentiaalın tarkastelussa mahdollistaa tutkimuksen ja käytännön yhteen kietoutumista. Asumispolkujen ja arvostusten tutkimus tarjoaa uudenlaisen lähtökohdan esimerkiksi maahan muuttaneiden ja erilaisista taustoista tulevien ihmisten asumiseen liittyvien arvostusten, niiden kytkösten tai ryhmien välisten jännitteiden tutkimiseen. Asumispolkututkimusta olisi hyödyllistä toteuttaa seurantatutkimuksena varsinkin tilanteessa, jossa asuinalue on jo ollut tai tulee lähiaikoina olemaan kehittämistoimenpiteiden kohteena. Esimerkiksi kestävä kehityksen edistäminen kaupunkiympäristöissä edellyttää joustavia ratkaisuja paikallistasolla (Urijankangas & Voutilainen, 2018, s. 71–72), jossa asukastiedolla on keskeinen merkitys.

Mitä tämän tutkimuksen perusteella pitäisi huomioida kaupunkisuunnittelussa, kun kohteena on erityisesti 60–70-luvulla rakentuneiden lähiöiden kehitystarpeet? Asumispolkuajattelu ottaa lähtökohdakseen asukkaiden ja kotitalouksien näkökulman (Clapham, 2005, s. 247–252). Sen mukaan esimerkiksi poliitikoilla, viranhaltijoilla tai tutkijoilla ei ole riittävästi tietoa siitä, miten alueita tulisi kehittää, vaan tutkimukseen ja päätöksentekoprosesseihin tulee ottaa mukaan erilaisia näkökulmia omaavia asukkaita.

Osallistavat suunnittelukäytännöt lähtevät kuitenkin yleensä hallinnon tasolla määritellyistä lähtökohdista ja tavoitteista, ja näihin on tunnistettu liittyvän monia voimasuhteisiin ja arvoihin kytkeytyviä jännitteitä (Meilvang ym., 2018). Esimerkiksi Junnilaisen (2019) mukaan yhteisöllisyyden puute nähdään yhä vahvasti lähiöitä koskevana ongelmana, kun yhteisöllisyys suhteessa asuinalueisiin määrittyy keskiluokkaisen ideaalin kautta. Vastaavasti Wallinin (2023) tutkimus tuo esiin, miten luonnon merkitys asukkaille ja lähiöiden identiteetille jää helposti tunnistamatta. Kuten tutkimuksemme tuo esiin, ulkoapäin tuleva katsontakanta ei tunnista lähiöiden todellisuuden monimuotoisuutta, jos asukaskokemus ja arjen käytännöt jäävät huomiotta. Erityisesti asukkaiden emotionaalinen suhde alueeseen jää helposti havaitsematta, kriittinen tieto hyödyntämättä ja arvostusten kehittyminen hahmottamatta.

Oikeuttamisen maailmojen jäsenyys yhdistettynä asumispolkuihin voi auttaa tutkijoita, suunnittelijoita ja muita asiantuntijoita tiedostamaan, millaisia arvojen ristiriitoja asukkaiden osallistumiseen liittyy ja rajataanko joitain arvoja tietoisesti tai tiedostamatta osallistumisprosessien ulkopuolelle (Meilvang ym., 2018). Asukkaille tärkeää voi olla esimerkiksi tasaveroinen yhteisön jäsenyys tai luova osallistuminen alueen kehittämiseen. Samaan aikaan suunnittelijat voivat kuitenkin kaivata tietoa asuntomarkkinoiden tai alueen infrastruktuurin kehittämiseksi (Stapper & Duyvendak, 2020; Barinaga, 2017; Meriluoto & Kuokkanen, 2022). Suunnittelijoiden valitsemat osallistamiskäytännöt ja niihin liittyvät oletukset rajaavat pois joitain arvostuksia, jotka voivat silti olla asukkaille tärkeitä.

Polkujen hahmottelua voisi käyttää myös menetelmällisenä työkaluna kaupunkisuunnitteluprosesseihin kuuluvissa osallistavissa työpajoissa. Hahmottelun avulla on mahdollista tunnistaa, mitä asukkaat eri vaiheissa asumispoluillaan arvostavat. Arvojen moninaisuuden tunnistaminen tarjoaa lisäksi mahdollisuuden ymmärtää asukaslähtöisesti eri tilanteisiin ja tavoitteisiin kytkeytyviä voimasuhteita ja jännitteitä. Näin myös asiantuntijat pääsevät lähemmäksi asukkaiden arjen tasoa ja heille tärkeitä asioita (Meriluoto & Kuokkanen, 2022; Breviglieri, 2018). Tällaisella lähestymistavalla saadaan paremmin näkyväksi arvostusten kirjo, mutta myös niiden ajallinen yhteen kietoutuminen esimerkiksi asukaslähtöisen toiminnan ja huolenpidon sekä kulttuuriperinnön tunnistamisen ja säilymisen näkökulmasta. Näin kaupunki ja asuinalueet säilyvät avoimina ja merkityksiltään moninaisina.

Lähteet

- Asikainen, E.** (2011). Asukkaat lähiöluonnon osallisina. *Alue ja ympäristö*, 40(1), 29–41. [https://
aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64496](https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/64496)
- Berger, L. & Savolainen, P.** (2023). Betonia, metsää, mielikuvia: Lähiöiden perintöytymisen monet kasvat. *Yhdyskuntasuunnittelu*, 60(3), 6–25. <https://doi.org/10.33357/ys.125840>
- Berger, L., Kouri, K., Savolainen, P. & Teräsvuori, H.** (2024). Mikä lähiö? Lähiön käsite 1920-luvulta 2020-luvulle. *Yhdyskuntasuunnittelu*, 61(2), 11–44. [https://doi.org/10.33357/
ys.129022](https://doi.org/10.33357/ys.129022)
- Boltanski, L. & Thévenot, L.** (1999). The sociology of critical capacity. *European Journal of Social Theory*, 2(3), 359–377. <https://doi.org/10.1177/136843199002003010>
- Boltanski, L. & Thévenot, L.** (2006). *On justification. Economies of Worth*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Breviglieri, M.** (2018). The Guaranteed City. The Ruin of Urban Criticism? Teoksessa J. Resende, A. Martins, M. Breviglieri M. & C. Delaunay (toim.), *Challenges of Communication in a Context of Crisis: Troubles, Misunderstandings and Discords*. Cambridge: Cambridge Scholar Publishers.
- Clapham, D.** (2002). Housing pathways: A postmodern analytical framework. *Housing, Theory and Society*, 19(2), 57–68.
- Clapham, D.** (2005). *The meaning of housing: A pathways approach*. Bristol: The Policy Press
- Crawford, J.** (2015). “The (Unintended) Consequences of Governance?”: Examining the Role of “Frames” in Creating Imaginary Housing Systems and their Importance for Understanding the Practices of Senior Housing Professionals. *Housing, Theory and Society*, 32(3), 302–319. DOI: 10.1080/14036096.2015.1025913
- Crawford, J., Mckee, K. & Leahy, S.** (2020). The Right to Rent: Active Resistance to Evolving Geographies of State Regulation. *Int. J. Urban Reg. Res.*, 44, 415–428. [https://doi.
org/10.1111/1468-2427.12731](https://doi.org/10.1111/1468-2427.12731)
- Eranti, V.** (2014). Oma etu ja yhteinen hyvä paikallisessa kiistassa tilasta. *Sosiologia*, 51(1), 21–38. <https://journal.fi/sosiologia/article/view/124102>
- Eskelä, E.** (2018). ‘Housing Pathways of Skilled Migrants: Indian Professionals in Helsinki, Finland’. *Housing, Theory and Society*, 35(4), 474–494. [https://doi.org/10.1080/14036096.2017.13
87172](https://doi.org/10.1080/14036096.2017.1387172)
- Gibler, K. M. & Tyvimaa, T.** (2014). The Potential for Consumer Segmentation in the Finnish Housing Market. *Journal of Consumer Affairs*, 48(2), 351–379. [https://doi-org.libproxy.tuni.
fi/10.1111/joca.12037](https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1111/joca.12037)
- Granfelt, R. & Turunen, S.** (2021). *Naisten asumispoluilta kerrottua. Asukkaiden ja ammattilaisten kokemuksia asunnottomuudesta, kodista ja asumissosiaalisesta työstä*. Helsinki: Y-Säätiö.
- Haltia, E., Keskinen, P., Karikallio, H., Alho, E. & Vuori, L.** (2019). Kaupunkiseutujen asukkaiden asumispreferenssit - Miten ja missä kaupunkilaiset haluavat asua? PTT raportteja 260. https://www.ptt.fi/wp-content/uploads/media/ptt_rap260_yhdistetty1.pdf
- Hasu, E. & Hirvonen, J.** (2015). Kestävästi kaupungissa? Pääkaupunkiseudun asukasprofiilit kohtaavat kaupunkisuunnittelun kestävyys tavoitteet. *Yhteiskuntapolitiikka*, 80(6), 575–586. <https://www.julkari.fi/handle/10024/130389>
- Hasu, E.** (2017). *Asumisen valinnat ja päätöksenteko paljastettuina: ”Mitä kaikkea me ei tajuttukaan kun tähän muutettiin ja mökistä luovuttiin”*. [Doctoral Thesis, Aalto University]. Aalto University. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-60-7327-9>
- Hynynen, K.** (2020). *Tampereen kaupunkiseudun asuinalueiden eriytymiskehitys ja toimenpidesuosituks*. Tampereen kaupunkiseutu. [https://tampereenseutu.fi/
wp-content/uploads/2020/08/Raportti-Tampereen-kaupunkiseudun-asuinalueiden-eriytymiskehityksesta_19112020.pdf](https://tampereenseutu.fi/wp-content/uploads/2020/08/Raportti-Tampereen-kaupunkiseudun-asuinalueiden-eriytymiskehityksesta_19112020.pdf)
- Jokinen, A., Raitakari, S. & Ranta, J.** (toim.) (2022). *Sosiaalityö yhteiskunnan marginaaleissa: Konstruktionistisia jäsenyyksiä*. Tampere: Vastapaino. [https://doi.org/10.58181/
VP9789523970014](https://doi.org/10.58181/VP9789523970014)

- Juhila, K., Jolanki, O. & Vilkkö, A.** (2016). Siirtymät ja valinnat vanhojen ihmisten ja asunnottomien asumispoluilla. Teoksessa K. Juhila & T. Kröger (toim.) *Siirtymät ja valinnat asumispoluilla*. Jyväskylä: SoPhi. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6664-5>
- Juhila, K. & Kröger, T.** (2016). Esipuhe. Teoksessa K. Juhila & T. Kröger (toim.) *Siirtymät ja valinnat asumispoluilla*. Jyväskylä: SoPhi. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6664-5>
- Junnilainen, L.** (2019). *Lähiökylä. Tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta*. Tampere: Vastapaino.
- Juntto, A.** (2010). Asumisen historiallinen muutos Suomessa ja polkuriippuvuus. Teoksessa A. Juntto (toim.) *Asumisen unelmat ja arki: suomalainen asuminen muutoksessa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Juntunen, M. & Al Aloulou, O.** (2019). *Resettled Refugees and Asylum Seekers in the Finnish Housing Market: Iraqi, Syrian and Eritrean Experiences*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti. <https://www.doria.fi/handle/10024/178091>
- Juvenius, J.** (2023). *Social Housing and its Justification in Finland Today*. Saatavilla: <https://ssrn.com/abstract=4610748>. (Preprint)
- Koistinen, K., Honkanen, K., Peura-Kapanen, L. & Poikolainen J.** (2017). Asumisen arvostukset ja paikkaan kiinnittyminen – Asuinaluekokemuksia Espoosta ja Lahdesta. *Yhdyskuntasuunnittelu*, 55(1), 33–51. <http://www.yss.fi/yhdyskuntasuunnittelu-lehti/lehden-numerot/2017-1-vol-55/>
- Kortteinen, M., Tuominen, M. & Vaattovaara, M.,** (2005). Asumistoiveet, sosiaalinen epäjärjestys ja kaupunkisuunnittelu pääkaupunkiseudulla. *Yhteiskuntapolitiikka* 70(2), 121–131.
- Kauko, O. & Forsberg, H.** (2018). “Housing pathways, not belonging and sense of home as described by unaccompanied minors.” *Nordic social work research*, 8(3), 210–221. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2017.1343743>
- Keskinen, V. & Ahola, N.** (24.5.2021). *Mitä kyselytutkimukset kertovat helsinkiläisten muuttoaikeista ja niiden syistä? Kaupunkitiedon verkkolehti*. Helsingin kaupunki. Saatavilla: <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/mita-kyselytutkimukset-kertovat-helsinkiläisten-muuttoaikeista-ja-niiden-syista>
- Kyttä, M., Pahkasalo, K. & Vaattovaara, M.** (2010a). Asuminen – Eletty unelma. Teoksessa A. Juntto (toim.) *Asumisen unelmat ja arki: suomalainen asuminen muutoksessa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Kyttä, M., Pahkasalo, K. & Vaattovaara, M.** (2010b). Asumisunelmat tosielämässä. Teoksessa A. Juntto (toim.) *Asumisen unelmat ja arki: suomalainen asuminen muutoksessa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Lapintie, K.** (2010). Intohimon hämärä kohde. Mitä asukas haluaa? *Yhdyskuntasuunnittelu*, 48(2), 41–57. http://www.yss.fi/yks2010-2_07-lapintie.pdf
- Lehtonen, P.** (2023). Osallisuus muodostuu vastavoimana ulkopuolisuuden kokemukselle. *Kestävä kaupunkikehitys -juttusarja. Poliitikasta.fi*. <https://politiikasta.fi/osallisuus-muodostuu-vastavoimana-ulkopuolisuuden-kokemukselle/>
- Løyning, T.** (2022). Re-politicizing financial regulation: a sociological analysis of the debate on loan-to-value regulation in Norway. *Housing Studies*, 37(4), 624–643, DOI: 10.1080/02673037.2020.1823328
- Meilvang, M.L., Carlsen, H.B. & Blok, A.** (2018). Methods of engagement: On civic participation formats as composition devices in urban planning. *European Journal of Cultural and Political Sociology*, 5(1-2), 12–41, DOI: 10.1080/23254823.2018.1452621
- Meriluoto, T. & Kuokkanen, K.** (2022). How to make sense of citizen expertise in participatory projects? *Current Sociology*, 70(7), 974–993. <https://doi.org/10.1177/00113921211057604>
- Nevalainen, J.** (2024). Havaintoja vuosina 2020–2022 toteutetusta Lähiöohjelmasta. *Yhdyskuntasuunnittelu*, 61(2), 6–10. <https://doi.org/10.33357/ys.142604>
- Niemi, V. & Ahola, E.** (2017). Pathways between housing and homelessness of young income support recipients in Helsinki, Finland. *European Journal of Homelessness*, 11(2), 39–61. <https://www.feantsaresearch.org/download/article-25333273510515658196.pdf>

- Pinkster, F. M.** (2014). "I Just Live Here": Everyday Practices of Disaffiliation of Middle-class Households in Disadvantaged Neighbourhoods. *Urban Studies*, 51(4), 810–826. <https://doi.org/10.1177/0042098013489738>
- Puumala, E.** (2023). Arjen rutiinit ja kohtaamiset tärkeitä yhteisöllisyydelle ja kuulumisen tunteelle. Kestävä kaupunkikehitys -juttusarja. *Politiikasta.fi*. <https://politiikasta.fi/arjen-rutiinit-ja-kohtaamiset-tarkeitayhteisollisyydelle-ja-kuulumisen-tunteelle/>
- Raitakari, S. & Juhila, K.** (2016). Asumispolkujen tutkimisen lähtökohdat ja menetelmät. Teoksessa K. Juhila & T. Kröger (toim.) *Siirtymät ja valinnat asumispoluilla*. Jyväskylä: SoPhi. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6664-5>
- Rasinkangas, J.** (2013). Sosiaalinen eriytyminen Turun kaupunkiseudulla: tutkimus asumisen alueellisista muutoksista ja asumispreferensseistä. Siirtolaisuusinstituutin tutkimuksia A 43. Siirtolaisuusinstituutti: Turku. <https://www.doria.fi/handle/10024/178457>
- Ritala-Koskinen, A.** (2022). Yksin asuvien aikuisten perhe- ja asumispolut – Valintoja, sattumia, marginaaliin ajautumisia? Teoksessa A. Jokinen, S. Raitakari & J. Ranta (toim.) *Sosiaalityö yhteiskunnan marginaaleissa. Konstruktionistisia jäsennyksiä*. Tampere: Vastapaino. <https://doi.org/10.58181/VP9789523970014>
- Roivainen, I.** (1999). *Sokeripala metsän keskellä: lähiö sanomalehden konstruktiona*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Ruoppila, S., & Turtiainen, P.** (2024). Lähiö suomalaisessa lähiötutkimuksessa. *Yhdyskuntasuunnittelu*, 61(2), 45–72. <https://journal.fi/yhdyskuntasuunnittelu/article/view/129151>
- Sipilä, M., Bäcklund, P., & Tyrväinen, L.** (2009). Vaikuttamisen rajoilla: Onko koetulla luonnolla sijaa kaupungin suunnittelussa ja päätöksenteossa? *Alue ja ympäristö*, 38(1), 39–50. <https://alueajamparisto.journal.fi/article/view/64365>
- Soaita, A. M.** (2022). Everyday activism: Private tenants demand right to home. *Housing Studies*, DOI: 10.1080/02673037.2022.2036329
- Stapper, E. W. & Duyvendak, J. W.** (2020). Good residents, bad residents: How participatory processes in urban redevelopment privilege entrepreneurial citizens. *Cities*, 107, 102898. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2020.102898>
- Stjernberg, M.** (2019). *Concrete Suburbia: Suburban housing estates and socio-spatial differentiation in Finland*. [Väitöskirja, Geotieteiden ja maantieteen osasto]. University of Helsinki.
- Strandell, A.** (2017). *Asukasbarometri 2016. Kysely kaupunkimaisista asuinympäristöistä*. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 19/2017. <http://hdl.handle.net/10138/193009>
- Sunikka, S.** (2016). *Hietsussa yöpyneiden asunnottomuuspolut. Liikkuvuus asunnottomuuden ja asuntoväestön välillä*. [Sosiaalityön erikoistumiskoulutukseen kuuluva lisensiaatintutkimus: Helsingin yliopisto]. <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=971cb92e-9f9b-4f46-9cc7-436e4ef7c966>
- Syrjälä, J.** (2022). Tulevaisuuden asumispolun siirtymät tilapäisessä asumispalvelussa majoittuvien asunnottomien kerronnassa. *Yhteiskuntapolitiikka*, 87(2), 175–185. <https://www.julkari.fi/handle/10024/144234>
- Tampereen kaupunki** (2.2.2024). *Asumisen ja rakentamisen tietoaikkuna. Asuminen. Saatavilla: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiMWRmZDE4MjQ0MDk5SooY2IOLTKyY2QtN2NkZWVlZTRjZTRjIiwidCI6ImRkZTVkYzEyLWJkM2MtNGMwNi04NWNjLTMoMzYxZWZlOWFkNCIsImMiOiIj>*
- Tampereen kaupunki** (17.5.2023). *Tampere alueittain. Saatavilla: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiMDE4MTkxMzYyZmVkMyo0ZWEoLWJkMjMtNGMwNi04NWNjLTMoMzYxZWZlOWFkNCIsImMiOiIj>*
- Tampereen kaupunki** (17.11.2022). *Peltolammille uusi koulu, palveluja ja asumista – asemakaavaluonnokset nähtävillä. Saatavilla: <https://www.tampere.fi/ajan kohtaista/2022/11/17/peltolammille-uusi-koulu-palveluja-ja-asumista-asetmakaavaluonnokset>*

- Tampereen kaupunki** (16.8.2021). *Kaupunginhallituksen kokous, § 351 Peltolammin hyvinvointikeskuksen uudisrakennuksen tarveselvitys*. Saatavilla: [https://tampere.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Kaupunginhallitus/Kokous_1682021/Peltolammin_hyvinvointikeskuksen_uudisra\(213016\)](https://tampere.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Kaupunginhallitus/Kokous_1682021/Peltolammin_hyvinvointikeskuksen_uudisra(213016))
- Thévenot, L.** (2014). Voicing concern and difference. From public spaces to common-places. *European Journal of Cultural and Political Sociology*, 1(1), 7–34. <https://doi.org/10.1080/23254823.2014.905749>
- Thévenot, L., Moody, M. & Lafaye, C.** (2000). Forms of valuing nature. Arguments and modes of justification in French and American environmental disputes. Teoksessa M. Lamont & L. Thévenot (Toim.) *Rethinking comparative cultural sociology. Repertoires of evaluation in France and the United States*. Cambridge University Press, Cambridge, 229–272.
- Urjankangas, H.M. & Voutilainen, O.** (2018). *Edelläkävijyydestä kestävää kasvaa – Kaupunkiohjelma 2018–2022*. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Vilkama, K.** (2011). *Yhteinen kaupunki, eriytyvät kaupunginosat? Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaiden alueellinen eriytyminen ja muuttoliike pääkaupunkiseudulla*. [Väitöskirja: Helsingin yliopisto]. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/28183>
- Vilkama, K., & Vaattovaara, M.** (2015). Keskiluokka kuin kotonaan? Kokemuksia sosioekonomisesti heikoimmilla alueilla asumisesta pääkaupunkiseudulla. *Yhteiskuntapolitiikka*, 80(3), 207–220. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2015061010177>
- Vilkama, K., Vaattovaara, M. & Dhalmann, H.** (2013). Kantaväestön pakoa? Miksi maahanmuuttajakeskittymistä muutetaan pois? *Yhteiskuntapolitiikka*, 78(5), 485–497. <https://www.julkari.fi/handle/10024/110570>
- Wallin, A.** (2023). Green Neighbourhood Identity: How Residents Use Urban Nature Against Territorial Stigmatization in Finnish Housing Estates. *Housing, Theory and Society*, 40(5), 623–641. DOI: [10.1080/14036096.2023.2242856](https://doi.org/10.1080/14036096.2023.2242856)
- Ympäristöministeriö.** (ei pvm.) *Lähiöohjelma*. Ympäristöministeriö. Saatavilla: <https://ym.fi/lahioiden-kehittaminen>